

Фа саббихъ бисми Раббика-л-Ъаъим.52.**52. Пас, номи Парвардигоратро ба покӣ ёд кун, ки бузург аст.**

Пас, эй Пайғамбари Мо (с), номи Парвардигори худро аз ҷамии бадиҳо ва нуқсонҳо ба покиву неки ёд кун. Бинобар он неъматҳои бузург ки ба ту ато фармудааст, шукри Ӯ таъолоро ба ҷо ор. Зеро бузургтарин неъмат ин Қуръони азимушшаън аст, бар ту ато фармудааст. Валлоҳу аълам.

Поёни сураи “**Ҳоққаҳ**”. Ва липллоҳил ҳамд.

70-ум сураи Қуръон буда, дар Макка нозил шуда, аз 44 оят иборат аст.

Дар ин сура ақидаи Исломӣ муъолиҷа ёфта, дар он ҳадиси қиёмат ва ҳолати он, рӯзи охирату он чи дар он мегузарад аз машаққату роҳат, аҳволи мӯъминину мучримин дар дори ҷазо ва хулд (ҳамешагӣ) зикр мешавад. Инчунин аз куффори Макка, ки баъсу нушурро инкор карда, Расулulloҳ (с)-ро масхара мекарданд сухан меравад.

Сураи мазкур аз даъвати расули Худо (с) оғоз гардида, дар он омадааст, ки чун Расулulloҳ (с) аҳли Маккаро аз азоби қиёмат бим медод, онҳо ба ҷойи панд гирифтани туғён намуда ӯ (с)-ро мазоҳ мекарданд.

Аз табиати инсоне, ки чун ба хубӣ ноил гардад ба қадраш намерасад, чун андаке сахтӣ бинад шикоятро оғоз мекунад низ сухан меравад. Инчунин Ҳақсубҳонаҳу ва таъоло дар ин сура сифату фазилату ахлоқи муъминонро ёдрас кардааст. Ҳамчунин савобу подоше, ки барои онҳо омода карда шудааст ва сифати наъими Ҷаннатро низ баён намудааст. Аллоҳтаъоло барои ин сура бо назардошти якравии кофирони Макка бо савганд барпошавии Қиёмат, аз нав зиндагардонидан ва бо ҳисобу ҷазоро таъкид кардааст.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

*Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.*

سَأَلْ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾

Са-ала сәилуи би ʔазāби-в-вāқиъ. 1.

1. Савол кард саволкунандае ба азоби воқеъшаванда,

Як нафар аз сардорон ва саркашони Қурайш, ки муфасссирин
ӯро Назр ибни Ҳорис донистаанд он азоберо, ки бо иродаи Худо
дар тақдирашон буд, ҳангоме, ки расули Худо (с) бо мавъиза
онҳоро аз азобу даҳшати қиёмат бим меод барои худ ва қавмаш,
бо дуъо талаб намуд. Ин бадбахт ҷойи ин ки нарма шуда, аз сухани
Расулulloҳ (с) панд гирад аз рӯи истехзо дуъо кард, ки Худоё
агар ин мард (Муҳаммад (с)) расули ҳақ бошад бар мо аз Осмон
санг биборон ё азоби алампнок биёр. Дар ҳақиқат чунин азоб барои
онҳо нозил шуд. Онҳо дар муҳорибаи Бадр ба ҳалокат расиданд,
ин оят барои мазаммати ӯ фуруд омад.

لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾

Лил кāфирина лайса лаҳу дāфиъ. 2.

2. барои кофирон ҳеҷ боздорандае мар онро нест.

Яъне азоби воқъшаванда барои кофирон аст, ки Назр ибни
Ҳорис аз он миён аст ба тариқи истехзо бо як шитобзадагӣ азоби
воқеъшавандаро талаб намуданд, ки ҳалокашон дар ҷанги Бадр
воқеъ шуд. Ин беҳирад аз омадани азобе беҳабар буд, ки чун
биёяд на пушаймонӣ суд мекунад ва на ҳеҷ кас онро боздошта
метавонад. Ҳол он ки агар иродаи Худо барои ирсоли азоб бошад
касе талаб кунад, ё накунад он азоб меояд. Чун он биёяд онро
боздошта нашавад. Зеро азобе, ки меояд...

مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

Миналлоҳи зи-л-маъāриҷ. 3.

3. Фуруд ояд аз ҷониби Аллоҳ, ки соҳиби мартаба аст.

Азоб аз ҷониби Худованди соҳибмартаба фиристода
мешавад. "Меъроҷ" баромадан ба Осмонро низ гӯянд. Маъориҷ

чанд маъно дорад - "Соҳиби Осмонҳо", "Соҳиби фазилат ва неъматҳо", "Дараҷот" ва "Улв". Вақте азоб аз ҷониби чунин зоте, ки дорои чунин сифатҳо аст нозил шавад кӣ метавонад ўро рад кунад?

Ҳар суҳан вақте ва ҳар нуқта маконе дорад.

Инаст гумони хатои Назр ибни Ҳорис.

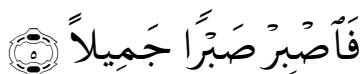
تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ

Таъручу-л-малъикату ва-р-руҳу илайҳи фӣ явмин̣ к̣ана миқд̣аруҳу хамс̣ина алфа санаҳ. 4.

4. Фариштагон ва Рӯҳ (Ҷабраил) дар рӯзе, ки миқдори он рӯз панҷоҳ ҳазор сол аст, ба сӯйи Ў боло мераванд.

Фариштаҳо ва Ҷабраил (а) то ҷойи иҷозат шуда барои қабули фармонҳо ба сӯйи Ў (таъоло) боло мераванд, ки он рӯз баробари 50 ҳазор соли ин дунё аст. Ё дарозии рӯзи қиёмат барои куффор ба ин миқдор аст. Аммо барои муъминҳо баробари як вақти намози фарз аст. Ё мақсад аз рӯҳ арвоҳи инсонҳост, ки баъди бо ҷасадҳои худ видоъ кардан ба тарафи осмонҳо мебароянд. Онҳо агар муъмин бошанд аз як Осмон ба Осмони дигар боло мешаванд, ҳатто то ҷое ки дигар боло баромадан мумкин нест мераванд, ки онро сидратул мунтаҳо гӯянд. Албатта, ин бо роҳбаладии малоик сурат мегирад. Дар он ҷо аз тарафи Ў таъоло саломҳо мешунаванд ва ғайра. Аммо арвоҳи фоҷирон чун ба Осмони якум мерасанд, иҷоза мепурсанд, ки дарояд, ба онҳо иҷоза дода намешавад. Онҳо сарозер ба сӯйи Замин баргардонида мешаванд. Ба ҳар тақдир ин масофаи тӯлониро Худованд бо қудрати худ барои рӯҳи муъминҳо осон мегардонад. Оё месазад, ки ваъдаи чунин Зотро, ки Расулаш (с) ба мардум мерасонад бо мазоку масхара рад намуд? Ҳаргиз! Бояд банда ба оҷизии худ тан дода, чун Назр ибни Ҳорис аз ҳадди худ берун таҷовуз накунад. Чунки роҳ дурру дароз пурмашаққат аст.

Фасбир сабра̣н̣ ҷамил̣а. 5.

5. Пас, сабр кун, сабр кардани нек.

Вақте мушрикони Макка хабари Расулуллоҳ (с) - ро инкору ўро масхара намуданд, ин амал ба Расулуллоҳ (с) бисёр вазнин омад ва дар изтироб афтод. Худои меҳрубон расули худ (с)-ро тасалли дода ба варзидани сабри ҷамил даъваташ намуда, гуфт, ки Худо носири туст ба истеҳзои қавм ва изои онҳо заҷр макун. Зеро мисли қавмҳои пандношунави пешиниён, ки ба онҳо азоб омада буд, бо тезӣ омадани азоби Аллоҳтаъоло ба қавми ту низ мумкин аст. Бинобар ин, Худованд туро ба сабри ҷамиле, ки ҳолӣ аз шикоят бошад даъват мекунад.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا

Иннаҳум яравнаҳу¹ баъидā. 6.

6. Албатта, кофирҳо қиёматро дур мебинанд.

Сабаби ин қадар саркашии ҷамоъаи истеҳзокунандагон он аст, ки онҳо қиёмат, ё азоби он дунёро бовар надоранд, ё дур ҳисобида мегӯянд, ки чунин азоб нозил намешавад. Сабаб он аст, ки онҳо ҳисобу китобро инкор кардаанд ва ақида доранд, ки он чи Муҳаммад (с) мегӯяд аз ҳақиқат дур аст ва ҳол он ки мо...

وَنَرَهُ قَرِيبًا

Ва нароҳу қарибā. 7.

7. Ва моён онро бисёр ҳам наздик мебинем.

Аммо муъминон имон доранд, ки омадани рӯзи қиёмат ҳақ аст. Ҳар чизе, ки омаданист наздик аст. Ҳарчанд ба ҷуз Аллоҳтаъоло касе омадани онро аниқ надонад ҳам локин бояд гуфт, ки ҳама он чи ки оянда аст, он қариб аст.

Сипас дар ояти зер баёни сахтии рӯзи қиёмат зикр мешавад.

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَلِّ

Явма такуну-с-самāу ка-л-муҳл. 8.

8. (Рӯзи қиёмат) рӯзест, ки Осмон мисли миси гудохта мешавад.

Аз даҳшати рӯзи қиёмат Осмон худро дошта наметавонад. Намуди он тағйир ёфта, мисли миси гудохта мегардад. Инро Худо хубтар медонад. Дигар аҳволи рӯзи қиёмат ин аст, ки...

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ

Ва таку́ну-л ҷибāлу ка-л-ъихн.9.

9. Ва кӯҳҳо мешаванд мисли пашми рангини кӯбидашуда.

Кӯҳҳо дар он рӯз аз ҷойҳои худ барканда шуда, ба монанди пашми кӯфташудаи рангдида мегарданд. Чунон ки пашм кӯфтаю шуста ва ранг дода шавад сабук мегардад, онҳо низ чунин мешаванд. Аввал кӯҳҳо чун реги мулоим, сониян чун пашми кӯфта шуда ва баъди он мисли чангу ғубор дар фазо парвоз мекунанд.

Ҳоли осмону Замин мухтасаран дар оятҳои қаблӣ шарҳи худро ёфт. Аммо аҳволи ҳалоиқ дар он рӯз чӣ гуна мешавад? Ояи зер ин саволро эзоҳ медиҳад.

وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ﴿٩﴾

Ва ла̄ яс-алу ҳамӯмун ҳамӯмā. 10.

10. Ва ҳеҷ хешованд хешованди дигарашро (дар он рӯз) намепурсад.

Қиёмат рӯзест, ки ҳама дар ғами ҷони худ, ки ҳолашон чӣ мешавад саҳт овораанд. Аз ин хотир касе касеро, агарчи хеши наздик бошад ҳам намепурсад. Чунин аст тарсу бим ва даҳшати рӯзи қиёмат!

يُبْصِرُوهُمْ يَوْمَئِذٍ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِنِيهِ ﴿١٠﴾

Юбас̄сарунаҳум. Явадду-л-мучриму лав яфтадӣ мин ъазāби явмиизим̄ би банӯҳ. 11.

11. Онҳоро бо ҳамдигар нишон дода мешаванд. Мучрим орзу кунад, ки барои (раҳой аз) азоби он рӯз фарзандони худро иваз диҳад -

Дар он рӯз падару писар ва модару хоҳар Хулоса, ҳама ҳамдигарро мебинанд. Аммо аз ҳамдигар ҳеҷ яке ҳолу аҳвол намепурсад, балки аз якдигар фирор мекунанд. Дар чунин ҳол мучрим гунаҳгор барои ҳифзу ҳимояи ҷони хеш розияст пайвандони худ - фарзандони худро фидя бидиҳад. Инчунин меҳаҳад...

وَصَحِبَتْهُ وَأَخِيهِ ﴿١١﴾

Ва соҳибатиҳӣ ва ахӯҳ. 12.

12. ва (низ) зани худро ва бародари худро -

Зани худ ва бародарони худро дар ивази ҷони худ диҳад.
Инчунин меҳаҳад...

وَفَصِّلَتِ الَّتِي تُتْوِيهِ

Ва фасӣлатиҳи-л-лати туъвиҳ. 13.

13. ва (низ) қабилаи худро, ончунон қабилае, ки ўро ҷой медиҳанд-

Шахсе аҳволи рӯзи қиёматро мебинад чун Назр ибни Ҳорис ҳатто тайёр аст қабилаашро ки дар дунё ўро бардор - бардор карда барои ҷою мақоми ў ҳамеша вакил мешуданду ўро дар байнашон роҳ медоданд, дар ивази ҳалосии хеш қурбон созад.

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ

Ва маъ фи-л арзи ҷамъиъан сӯмма юнҷиҳ. 14.

14. ва (низ) ҳар ки дар Замин бошад, ҳамаро (диҳад), баъд аз он худро наҷот диҳад.

Тарсу ҳавли азоб ўро чунон фаро мегирад, ки ҳалоки худро яқин дониста, тайёр аст агар ўро соҳибхитиёри диҳанд тамоми халқи рӯи заминро фидо созад худро наҷот диҳад. Аммо ҳайҳот...

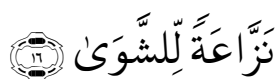
Эзоҳ: Кори ин дунё аз кори охират ба кулӣ фарқ мекунад. Дар ин дунё Худованд ду роҳро пеши банда гузошта, ўро дар интиҳоби яке аз ин роҳҳо соҳибхитиёр гардондааст. Аммо дар охират ҳукм танҳо аз Худованд аст. Дар дунё агар инсон ба сахтиё дучор биёяд ҳама ёру дӯсту наздикон ба аёдати ў омада, ҳолу аҳвол мекурсанд, тасалли медиҳанд ва дасти ёри дароз мекунад. Ҳамчунин имкон аст ба воситаи пулу мол сахтии ба сар омадаро рафъ созад. Аммо дар охират, ки он рӯзи бисёр даҳшатбори ҳавлноқ аст, касе касеро намекурсад. Муҷримҳо омодаанд аз фарзандон сар карда, то халқи ҷаҳон ҳамаро барои раҳи хеш фидо созанд, локин ҳайҳот.

Худованд бо лутфи хеш марҳаматашро аз сари мову шумо дарег надорад. Омин.

كَلَّا إِنَّهَا لَأُظْيَرُ

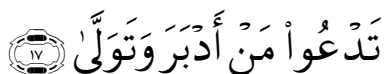
Каллā иннаҳā лаъб. 15.

15. На-на! Чунин набошад, албатта, Дӯзах оташест шӯълазананда!

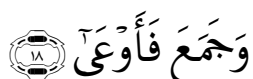
Наззāъата-л ли-ш-шавā. 16.

16. Сахт барканандаи пӯсти сар аст,

Тадъу ман адбара ва таваллā. 17.

17. ҳар шахсе, ки эъроз кард ва рӯй гардонид, Дӯзах ўро ба сӯйи худ меҳонад -

Ва ҷамаъа фа авъā. 18.

18. ва он касеро, ки молро ҷамъ кард, пас, ўро ҷойгаҳ (захира) кард ва нигоҳ дошт.

Агар мучримҳо гумону фикр дошта бошанд, ки дӯзаҳу азоби он сабуку аз он наҷот ёфтан мумкин аст онҳо бояд ба мазмуни ин ояҳои каломи раббонӣ назар карда сари андеша биёянд. Худованди таборак ва таъоло бо калимаи "Қалло"-онҳоро заҷр намуда аз фикрашон боз гардонида манъ намуда фармудааст, ки ҳақиқат он тавре шумо фикр мекунед нест, балки ҳақиқати муомила ва кор гирифтани Дӯзах бо мучримҳо чунинаст. 1. На! начунин аст, ки шумо фикр доред, балки Дӯзах як оташи бисёр тафсонӣ алангадор аст, ки касе аз зумраи мучримон аз он раҳо ёфта наметавонад. Аз ин фикри хому бедалели худ боз гардед, ки он ҷо барои ҳалосӣ ҳеҷ як воситаву рӯйи хотир ба кор намеояд. 2. Он Дӯзах чунон ҷоест, ки пӯсти сари инсонро бармеканад ва боз пусти нав мегирад, боз канда мешавад. Яъне азоб андар азоб аст. Чаро дигар аъзо нею маҳз сар зикр шуд? Зеро сар дар барои дарду азоб эҳсосноктарин узви инсон аст. Валлоҳу аълам. 3. Шахсе, ки панди Худоро дурӯғ ҳисобид ва аз имон рӯйгардон шуд. Дӯзах онҳоро ба коми худ меҳонад яъне, мисли парандае, ки донаеро фуру мебарад, дар он рӯз Дӯзах мунофиқону кофаронро ба коми худ фуру мебарад. Инчунин ҷаҳаннам ба сӯйи худ касонеро, ки мол ҷамъ кардаву онро ҳазина намуда, аз он ушру зақоту садақа, ҳаққи мискинону ҳоҷатмандон ва нафақаи хешу таборро надоданд меҳонад.

Имом Ҳасани Басрӣ (р) мегӯяд: “Эй бани Одам ваъиди Худоро шунидӣ! Ҳоло ҳам аз ҳалолу ҳаром ҷамъ мекуни?”

﴿ ١٩ ﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا

✽ **Инна-л-инсана хулиқа ҳалуъа. 19.**

19. Албатта, инсонро ношикебанда халқ карда шуда аст.

"Ҳалуъ" - ҳирс, заҷр, бесабр, бетоқат ва дигар маъно ҳам дорад. Яъне инсон чунин офарида шудааст, ки дар боло сабр ва дар неъматҳо шукр карда наметавонад.

Валлоҳу аълам.

﴿ ٢٠ ﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا

Изъ массаҳу-ш-шарру ҷазуъа. 20.

20. Ҳар вақто ба ӯ мусибате бирасад, изтироб мекунад -

Агар андаке нороҳатӣ ба ӯ расад хоҳ ҷисман хоҳ дар мол дар ҳол аз норасоӣҳо шикоят мекунад. Ҳол он ки чи қадар бо неъмат ва бо саломатӣ солҳоро гузаронду шукри онҳоро чандон накард ё карду андаке. Хулоса, сиришти инсон бесабру изтиробангез офарида шудааст. Аммо...

﴿ ٢١ ﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا

Ва изъ массаҳу-л-хайру мануъа. 21.

21. ва чун хайре ба ӯ бирасад, бисёр манъкунандааст,

Табиати инсон ин аст, ки чун ба ӯ хайре расад аз дорой ва тандурустӣ ва кушодагии ризқу пулу моли бисёр бахилу, мумсик ва ҳарис гардида, ба ҷамъу манъи он мепардозад. Аз ин бисёр шоду мамнун мегардад. Чун молаш зоеъ шаваду камбағал гардад сабру таҳаммулро пеша намесозад.

Хулоса, хилофи ризои Худо рафтор мекунад. Ҳол он ки бандагӣ ин аст: Аз он чи дӯст медорӣ нафақа бидиҳӣ ва бар он чи макрӯҳ медонӣ сабр созӣ.

﴿ ٢٢ ﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ

Илла-л-мусаллиън. 22.

22. магар намозгуздорон,

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

Ал-лазӣна ҳум ʔалā салāтиҳим дāимӯн. 23.

23. ончунон намозхонҳое, ки ҳамеша бар намозашон бошандагонанд!

Магар намозгузорҳо, онҳо намозхонҳое ҳастанд, ки намозҳои худро ҳамеша барпо медоранд. Дар ҳолати дорой мумсикӣ ва бухл намеварзанд агар ба саҳтӣ дучор оянд сабру таҳаммулу шикебой нишон медиҳанд. Зеро ин дарсро намози ҳамешагӣ ба онҳо таълим додааст. Дорой ба дасташон расид саҳӣ мешаванд.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾

Ва-л-лазӣна фӣ амвāлиҳим ҳаққу-м маълӯм. 24.

24. ва он касоне ки дар молҳояшон ҳаққи маълум ҳаст

لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾

Ли-с-сāили ва-л маҳрӯм. 25.

25. барои саволкунанда ва маҳрумҳо (муҳтоҷон)

Намозхони доимӣ чунин шахс аст, ки дар молу мулкаш барои соилин ва бечораҳо як "ҳаққи маълум" муъайян мебошад, ки он закот буда ва онро Худованд фарз гардонидаст. Закот садакаи ихтиёрий набуда, балки барои дороён маҷбурӣ аст ва ибодати молӣ ҳисоб меёбад.

Ҳар касеро имкон ҳасту локин закот намедиҳад чун ҳаққи камбағалҳоро хӯрдааст, моли ҷамъкардааш чандон маънои моли ҳалолро надорад. Дар рӯзи қиёмат молаш ба амри Худо ба мор мубадал гардида, ба гарданаш мепечад ва ҳар лаҳза рӯяшро неш мезанад. Азобҳои дигар низ хоҳад дид. Худо донотараст.

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾

Ва-л-лазӣна юсаддиқӯна би явми-д-дӣн. 26.

26. ва касоне ки боварӣ доранд ба рӯзи ҷазо -

Намозхон чунин шахсест, ки ба омадани рӯзи қиёмат имони комил дорад ва дар дили ӯ ягон шакку шубҳа нест. Ӯ барои барпо гардидани ҳисобу ҷазо бовариву эътиқод дошта, барои он рӯз бо иҷрои аъмоли ҳасана тайёрӣ мебинад. Аз Худо подоши

писандидаро умедвор аст ва аз ғазаби ӯ метарсад. Ҳамеша дар миёни хавфу раҳо қарор дорад.

Ҳастанд нафароне, ки ба он рӯз боварӣ надоранд ва мегӯянд, ки дар ин дунё ҳамин маишатат мемонад, чун мурдӣ хок мегардӣ. Бо чунин ҳаёли хом умри амонати худро зоеъ месозанд ва аз ҳеҷ гуноҳ рӯй намегардонанд, афсӯс, ки оқибати чунин шахсон вой аст.

وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾

Ва-л-лазӣна ҳум-м мин ʻазаби Раббихим-м мушфиқун. 27.

27. ва касоне ки аз азоби Парвардигорашон тарсандагонанд-

Яъне намозхонҳо шахсоне ҳастанд, ки умеди савоб дошта аз азоби Худо метарсанд. Зеро ки:...

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾

Инна ʻазаба Раббихим ғайру маъмун. 28.

28. албатта, онҳо аз азоби Парвардигор эмин натавонанд шуд -

Аз азоби Худо ҳеҷ кас набояд эмин бошад. Акнун шахсони намозхон бо рафтани дунё ғамнок нахоҳанд шуд ва бесабрӣ нахоҳанд кард. Барои онҳо зарару фоида баробар аст. Зеро онҳо бештар андешаи омадани рӯзи қиёмат, ҳисобу ҷазои охират ва ба ҷамоли Парвардигор мушарраф гардидан доранд, ҳамаи ғамҳои дунё дар назди ғамҳои охират ҳеҷ аст, зеро ҳама ғамҳои дунё фурутар аз азоби охират аст.

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾

Ва-л лазӣна ҳум ли фуруҷихим ҳафиẓун. 29.

29. ва касоне ки андоми ниҳони худашонро ниғаҳдорандагонанд,

Он намозхонҳо чунин ашхосанд, ки аъзои ҷинсии худро аз зино нигоҳ дошта, онро дар ҳаром олуда намесозанд.

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾

Иллā ʻалā азвāҷихим ав мā малакат аймāнуҳум фа иннаҳум ғайру малумин. 30.

30. магар бар занони худ ё канизаке ки дастҳояшон молики онҳо шудааст ва ҳамоно маломаткардашуда нестанд,

Марди муъмин ба ғайри ҷуфти ҳалоли худ ба дигар кас наздикӣ намекунад. Инчунин метавонад ба канизаке, ки ба роҳу равиши муайянкардаи Ислом ба дасташ омадааст, алоқа дошта бошад. Онҳо маломат намешаванд.

Акнун канизак кист ва бо кадом роҳ ба дасти марди мусалмон меояд?

Ҷавоб: Табиист, ки дар олам ҷанғҳо байни давлати мусалмонҳо ва ғайри онҳо вучуд дошт, занҳое ки аз тарафи муқобил ба мусалмонон асир мешуданд ҳамчун молу ғанимат ба сарбозон тақсим карда мешуд. Чунин занҳоро канизак меғунд. Алҳамдулиллоҳ ҳоло ғуломдорӣ ва каниздорӣ барҳам хӯрдааст.

Аллоҳтаъоло тааллуқи канизакро бо як нафар мард таъкид мекунад. Ба ин хотир, ки ҳар кас ба асири ҳудаш сарукар дорад на ба асирони дигар. Зане, ки ба дасти мусалмонон асир меафтад бинобар қонуни шариъати Ислом танҳо ба хоҷаи худ тааллуқ дорад. Алоқаи мард бо завҷаш ё канизакаш гуноҳ набуда, балки барои зиёд кардани насл ва зурриёт шаръан дурусту раво доништа шудааст.

فَمَنْ أَبْغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

Фа манибтағо варёа зāлика фа улāика ҳуму-л-ъādун. 31.

31. пас, шахсе ғайри ин нишондодро талаб кунад, пас, он ҷамоъат азҳад гузаштагон ҳастанд -

Шахсе барои қонеъ гардонидани шахваташ ба ғайри завҷае, ки ба ӯ никоҳ шудааст ё ба ғайри канизакаш зани дигареро талаб кунад, батаҳқиқ ҳудуди Аллоҳтаъолоро таҷовуз карда нафси худро дар маърази азоби Худо гузоштааст.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾

Ва-л-лазīна ҳум ли амāнāтиҳим ва ъаҳдиҳим роъун. 32.

32. ва касоне ки аз барои амонатҳояшон ва аҳдашон риоякунандагонанд -

Сифати дигари писандидаи муъминон инаст, ки онҳо амонатро хиёнат намекунанд. Аҳди додаи худро риоя мекунанд. Амонату аҳд ду навъ аст. 1. Байни Аллоҳтаъолову банда. 2. Ва миёни банда бо банда. Ба амонату аҳд байни Худову банда ҳукмҳои шариату дин дохил мешаванд. Аммо амонату аҳд миёни бандаҳо ба мову шумо шинос аст, ҳоҷат ба шарҳу эзоҳ надорад.

Аммо як чизро қайд кардан ба маврид аст, ки аҳду амонат бо ғайри мусулмон бошад ҳам риояи он зарур аст. Чун ки риъояи амонату аҳд сифати ҳамидаи мусулмонон аст, магар дар ҳолатҳои изтирорӣ.

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

Ва-л-лазӯна ҳум би шаҳадатиҳим қоимӯн. 33.

33. ва касоне ки ба шаҳодаташон ростгӯенанд -

Аз сифати ҳамидаи муъминон ин аст, ки хоҳ ба хешон бошад ва хоҳ ба бегона ҳеч гоҳ бар дурӯғ шоҳидӣ намедиханд. Онҳо дар додани шаҳодат ҳеч чизро наменпӯшанд ва тағйир намедиханд. Ҳаққи мардумро комилан риоя мекунанд.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ تَحْفَظُونَ ﴿٣٤﴾

Ва-л-лазӯна ҳум ъалā салāтиҳим юҳāфизӯн. 34.

34. ва касоне, ки бар намозашон муҳофизаткоранд -

Сифати ҳаштуми муъминон, ки Худованд муваффақ гардонидааст ин риояи шартҳо ва одоби намоз аст. Дар намоз хавф, фурутанӣ ва тадаббурро риоя мекунанд, инчунин вақти онҳоро муҳофизат мекунанд. Ин ибодат, яке аз ибодатҳои асосӣ аст, ки Аллоҳтаъоло дар ин сура ду маротиба - ояҳои 22–23 ва ин ҷо ояи 34 зикр кардааст. Яке аз фоидаҳои намоз ин аст, ки намоз василаест ки намозгузorro аз ҳаром нигоҳ медорад ва намозгузorro ба Аллоҳ наздик мекунад. Подоши муъминеро, ки дорои ин сифатҳо бошад, ояи зер баён мекунад.

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّةٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

Улāика фи ҷаннāти-м мукрамӯн. 35.

35. онон дар ҷаннатҳо гиромиишудагонанд.

Шахсонеро, ки ба ин сифатҳо мавсуфанд Худованд аз боғҳои пурнеъматӣ бихишти анбарсиришт ҷой медиҳад, Онҳо дар Ҷаннат ба ҳама неъмату роҳату фароғат ноил мегарданд. Ин мартабаи бузургро Худованди муттаъол барои онҳо муносиб дидааст.

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مَهْطَعِينَ ﴿٣٦﴾

Фа мāl лил лазӯна кафарӯ қибалака муҳтиъин. 36.

36. Пас, чист кофиронро, ки ба сӯйи ту шитобонанд,

Эй Муҳаммад (с) ин ба хогири чист, ки ин куффори мучрим, ба сӯйи ту шитоб доранду ба тарафи ту гардандарозӣ мекунад ва ба ду чашми хеш сӯйи ту назар меандозанд?...

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عَزِيزٍ

Ъани-л-ямъни ва ъани-ш-шимъли ъизън. 37.

37. аз тарафи рост ва аз тарафи чап гурӯҳ-гурӯҳ?

Чист кофаронро, ки аз рости чап гурӯҳ-гурӯҳ ҷамоъа - ҷамоъа нишаста, сухан мекунад ва таъҷҷуб мекунад?

Муфассирон чунин гуфтаанд, ки ҳар вақте Расули худо (с) Қуръонро тиловат мекард, мушрикҳо саросемавор даври Расулуллоҳ (с) нишаста, ба ӯ қиддӣ ва бо таъҷҷуб назар медӯхтанд. Онҳо ин амалро на барои панд гирифтани балки барои масҳара намудан ва дурӯғ ҳисобидани суханҳои Расулуллоҳ (с) мекарданд. Боре ба мусалмонон айнан чунин рафтор намуда, ба онҳо бо хандидану масҳара кардан гуфтанд, ки агар ҷаннат рост бошад ин қашшоқону камбағалону пойлӯчон дар он мефаромада бошанд мо аз онҳо пештар мефароем. Аллоҳтаъоло барои радди даъвои онҳо ин ояро нозил намуд:

أَيُّطَمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ

Аятмаъу куллумрии-м минҳум ай юдхала Ҷанната наъъим. 38.

38. Оё ҳар касе аз онҳо тамаъ мекунад, то ўро дар ҷаннатҳои бонъмат дароварда шавад?

Оё онҳое, ки паёмбари охируззамон (с)-ро масҳара карданд, ӯ (с)-ро соҳиру фолбину шоир гуфтаанд, тухмат заданду ӯ (с)-ро дурӯғгӯй хонданд, боз тамаъ ва даъвои Ҷаннатҳои пурнеъмати Парвардигорро доранд, меҳодад, ки дохили он шаванд? Ҳаргиз чунин нахоҳад шуд. Ба Ҷаннат фаромадан танҳо ба изни Худованд воқеъ мешавад! Чӣ хел ӯ (с)-ро масҳара карда, пайравии ӯ (с) нанамуда таманнои Ҷаннат менамоянд? Адибе гуфтааст:

**Ба Ҷаннат нест ҷойи бенамозон
Дихад Дӯзах сазои бенамозон**

كَلَّا إِنَّآ خَلَقْنَهُمْ مِّمَّا يَعْلَمُونَ

Каллā. Иннā халақнāхум-м мим мā яъламун. 39.

39. На! Чунин набошад. Албатта, Мо онҳоро аз чӣ халқ кардем, худашон медонанд.

Ин калимаи "калло" - ("На") заҷр ва сарзаниш барои онон аст. Яъне на чунон хоҳад шуд, ки онҳо тамаъ доранд. Чунин ашхос асло дохили Ҷаннат намешаванд. Зеро онҳо офариниши худашонро фаромӯш карданд. Ба фуқарои муслимин истехзо намуда, бо онҳо бо кибру ғурур ба онҳо рафтор карданд. Ҳол он, ки хуб медонанд, онҳоро Мо аз чӣ халқ кардем. Ҳар кас инро ба ёд биёрад, набояд кибру ғурур варзад.

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَدِرُونَ ﴿٤٠﴾

Фа лā уқсиму би Рабби-л-машāриқи ва-л-мағориби иннā ла қодирун. 40.

40. Пас, ба Парвардигори машириқҳо ва мағрибҳо қасам меҳӯрам, ки албатта, Мо тавоно ҳастем,

عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾

Балā ан-н-убаддила хайра-м минҳум ва мā наҳну би масбуқин. 41.

41. бар он ки беҳтар аз онҳо иваз орем ва Мо ба ин кор оқиз нестем.

Аллоҳтаъоло ба Парвардигории худ, ки рабби мағрибҳо ва машириқҳо аст, савганд хӯрда хабар додааст, ки албатта, Мо қодиру тавоно ҳастем. Мо қудрат дорем, ки онҳоро ҳалок созем ва дар ивази онҳо як қавми пандшунав, қавме ки аз онҳо хубтару афзалтар бошад ба вуҷуд биёрем. Мо дар ин кор оқиз нестем ва бешакку шубҳа ба он қодирем. Аммо даргоҳи Аллоҳтаъоло кушоду васеъ ва меҳру муруввату шафқати Ё аз ҳад зиёд аст. Ба ҳамин хотир мешавад, ки онҳоро дар ин дунё азоб накарда, андаке дар ин замон оромашон бигузорад, аммо дар охират...

فَذَرْهُمْ تَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ ﴿٤٢﴾

Фа зарҳум яхузу ва ялъабу ҳаттā юлақу явмаҳуму-л-лази йӯъадун. 42.

42. Пас, (эй Муҳаммад,) онҳоро бигзор ба беҳудагӣ дароянд ва бозӣ кунанд, то рӯзашонро, он чунон (рӯзест), ки ба онҳо ваъда шуда буд рӯбарӯ бинанд,

Эй Муҳаммад (с) бигзор ононро то дар ботилҳояшон дароянд ва фурӯ раванд ва ба дунёашон бозӣ кунанд. Ман туро ба он чи амр кардам машғул бош, то онҳо ба он рӯзи пуршиддат ва даҳшатнок рӯбарӯ шаванд. Дар он рӯз дигар онҳоро тавба ва пушаймонӣ фоида надихад. Мо муддати он рӯзро ба онҳо қаблан ваъда дода будем. Чун туро пайравӣ накарданд, бигзор даҳшати он рӯзро бикашанд. Вазифаи ту расонидани хабари мо буд ба ҷо овардӣ, дигар бар зиммаи ту чизе намонд.

يَوْمَ تَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ ﴿٤٢﴾

Явма яхруҷуна мина-л-аҷдаъи сирӯъан ка-аннаҳум илā нусуби-й̣ йуфизун. 43.

43. рӯзе, ки онҳо аз қабрҳояшон шитобон хориҷ шаванд, гӯё онҳо ба сӯйи нишонаҳо медаванд.

Аҳли ширк ва кофирон чун дар рӯзи маҳшар аз қабрҳояшон бармехезанд, чуноне, ки дар дунё ба назди бутҳояшон мешитобиданд, ки аз онҳо на нафъе буд ва на зараре, аз рӯйи камақлӣ ҳамин гуна шитоб мекунанд. Гӯё шитоб ба онҳо фоида дошта бошад, аммо ҳайҳот вақти шитоб гузаштааст.

خَشِعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهْقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٣﴾

Хошиъатан абсоруҳум тарҳақуҳум зиллаҳ. Зāлика-л явму-л-лази кāну йуъадун. 44.

44. Дар чашмонашон ниёиш зоҳир шуда, ононро хорӣ нӯшонад. Ин аст он рӯзе, ки ба онҳо ваъда дода мешуд.

Шахсоне, ки ба ҷойи Худои ягона чизеро парастиданд, ки мустаҳиққи ибодат набуд, чун аз қабрҳояшон мехезанд ва дар маҳшаргоҳ ҳозир мешаванд, баръало хатогии худро пайи мебаранд, чашмонашон пур аз тарсу ҳарос мешавад. Аз шарму хиҷолат дар назди Худо сар боло карда наметавонанд. Тамоми анвоъи хорӣ онҳоро фаро мегирад. Бо чунин сифат ҳашр мешаванд, гӯё ба онҳо гуфта мешавад: “Он рӯзе, ки шумо масҳара мекардед, ана ҳамин рӯз аст, ки ба шумо ваъда шуда буд”.

Барои онҳое, ки қиёматро инкор мекунанд аз ин оят дида ба андешаи мо ояи таҳдиди шадидтаре нест - (мутарҷим).